

GERELYES ENDRE:

NÉVNAP

A keskeny járda mellett sóder sárga hegylánc tornyosul, belsejéből, félig eltemetve, dróttal összemarkolt betongerendák merednek. Hosszú teher-vonat ovakodik az állomás felé, meg-megzökkenő kerekei ökölnyi kavicsokat ropog-tatnak. Odább még csupasz téglafalak nagy négyzetei vöröslenek, robusztus mezte-lenségük mellett törekeny állvány áldogál. A nap, füst és korom hintázó fellegén tör át, a levegőből ragacsos mocsok tapad az izzadt emberi bőrre. Július huszonnyol-cadika van.

— Siessetek! — taszigálja a fecsegő fiatal társaságot egy zömök, rövidhajú, fe-kete fiú. — Miért másztok? Siessetek!

A ruganyos méltósággal lépegető szemüveges rácsodálkozik.

— Miért siessünk? Nálad hány óra, Pali?

— Nálam negyed öt múlt.

A harmadik férfiú, aki fehér gladióluszcokrot cipel, órájára tekint.

— Nahát akkor, Géza fiam — mondja végtelen jóindulattal a szemüveges — akkor kérdem: miért siessünk?

Géza értetlenül mered rá.

— Mivel négyre hívtak, nem?

— Tehát éppen jókor érkezünk.

A kislány, aki közöttük szaporázza a lépést, nevetni kezd.

— Nagy szamar vagy, Gézu! Olgi néniék tudják, hogy egy kicsit késünk. Így szokás.

— Aha! — mondja Géza, és bosszúsán rugdalja szét a járdára gördülő kavi-csokat. — Te is érted, Pali?

— Én nagyon, — nevetgél a gladióluszos, és szeme fürgén cikázik ide-oda — jó szokás ez, te! Holnap csak hétre megyünk, érted? És ha az öreg elkezd morgolódni, hogy „Hol a jóégbe vótatok nyüvesek?“, megkérdezzük: mondja csak, Béla bácsi: mikorra várt bennünket ide, a csiszolóba? — „Mikorra? Hát hatra!”

— Nohát látja, akkor éppen jókor jöttünk!

Győző lapos szemvillanást küld feléjük, s gögösen rejtezik szemüvege mögé.

— Hülyék! — gondolja megbánva. — Ahelyett, hogy tanulnának!

Az összecsapás eldőlt, s Géza szelíd terrorsal gyorsítja az iramot, valami kel-lemetlen érzés fészkelte belé, valami nem tetszik neki, bár aligha tudná ponto-san megnevezni, hogy tulajdonképpen micsoda.

— Gyerekek! — nyugtalanodik Pali s kezében tanácstalanul csüng a gla-diólusz — tényleg odaadjuk?

Géza ránéz a Zsuzsa kezében lapító kis csomagra.

— Miért ne adnánk oda? Zsuzsa négy napig hímezgette, mi az, hogy oda-adjuk! Mint a pinty!

— Nahát azért... ne haragudj, névnapra egy izét... egy női nadrágot...

— Egy icipici kis játékbugyit — robban ki Zsuzsa —, mi ebben az illetlen-ség, te hólyag? Márti mindig rendetlen volt, és szerteszéjjel szórta a holmiját, és a táborban felvittük az egyik... nadrágját a fára. Láttad volna, milyen keserves képpel mászott utána!

— Én nem tudom. Csak nem haragszanak meg még jobban?

Gyöző, ajkán álmatag mosollyal pillant a tépelődő, izguló Palira, akiért Márti szülei aligha rajonganak, és megkerdi.

— Sose' voltál még náluk?

Pali nyomott kedélyállapotban mered maga elé, a fejét rázogatja, mert zavaros, nehezen rendbeszedhető érzések láncolják körül. Márti gyakran pityereg és panaszkodik, tiltják a találkozásoktól, olyanokat mondogatnak neki, hogy „még oly fiatal vagy, picim”, „és ne falazd el magad”, meg „mekora csacsiságot csinálsz, majd rájössz később”. Sőt két alkalommal, egy-egy rosszabb séta miatt már pont is kapott szegényke, s ha erre gondol, düh markolássza a szívét. Most azonban őt is meghívták Márti névnapjára, s ez a meghívás után a be'egyeztést, az örök békét jelzi. Pali szeretne nagyon-nagyon illedelmesen visekedni, igyekszik bizalomgerjesztően, s hálásan nézni, szeretné egy alázatos, önmagát is bíráló mozdulattal magához karolni Márti egész családját.

— Szóval odaadjuk?

— Mi az, hogy odaadjuk, fiú! — Géza szerencsésnek véli az ötletet, szerinte ez föloldja az esetleg megie'vő feszültséget. — Egy csapásra meghódítom a mama szívét, úgy bevágódsz, hogy még kulcsot is kapsz a lakáshoz!

— Fene se tudja...

Zsuzsa beszökdécsel a masszív, régi lépcsőházba, s onnan kiabál rájuk:

— Reszketsz, Kékszakál? Befelé!

— x —

A z impozáns, dús csipkefüggönyök szorgosan szűrik a napot: a szobában langyos félhomály honol. A mozdíthatatlan méltóságú szekrény precíz könyvsorai katonás tekintettel méregetik a nagy porcelánvázában szerénykedő gladióluszokat. Palit, valahányszor a vázára pillant, előnti a hálás reménység. Ajándékát im annyira megbecsülik, hogy a szép szoba legszebb vazájába tette Márti mamája. Békés tekintettel nézegeti a könyveket, nem szeretne mohónak, vagy bizalmaskodónak látszani, alig-alig pillant Mártira, a mamát szemügyre sem meri venni. Márti, a kreobőrű kis ünnepe'lt, serényen sürog-forog, amint észreveszi, hogy valamelyik csésze tartalma tetemesen megcsappant, lecsap, mint egy dundi kis héja. Ideges szaporasággal töltögeti a csészéket, komoran vezekel. Amikor — vagy húsz perce — felberregett a csengő, zaklatott vidámsággal rohant ajtót nyitni, s meglátva az ott álldogáló, tanácstalan négy cimborát, különösen pedig a pirosfülű, fehérvirágos Palit, felkiáltott. Azt kiabálta: Szia! Valamit kellett kiáltania, s mindeneke'ldt ez a szó to'ult a nyelvére, mert kedvességet, örömet és izgalmat sugárzott, és ők megérez'ék a buta kis köszönés sokszólamúságát. Mamája tekintete azonban végigperzselte a hátát, és Márti rádöb'ent, óriásit vé'tett „házikisasszonyi” pozíciója ellen. Megijedt, és nagyon szomorú lett, hisz' tudva-tudja, hogy minden nemtetsző szó és mozdulat a Pal! pozíciójára sújt, aki mama szerint „megmérgezi” Mártit. Ezért most kelletlen illemtudással mozog és járja a kakaós kanoszá't.

— Tessék Gyöző — emeli a kannát, és rettenetesen visszataszítónak érzi minden szavát és gesztusát —, parancsolj kakaót!

Gyöző parányit biccent és hódoló, egyben szövetségkötő szándékkal tekint rá.

— Köszönöm, Mártika. Nagyon-nagyon kedves vagy.

A feszes tartású, dekoratív mama mosolygó elismeréssel szemléli Gyözőt. Öletét, s a meghívás kérdésében tanúsított enyhe erőszakosságát helyesnek és végtelenül szerencsésnek tartja. Gyöző minden apró moccanásán átsüt a modor és jólneveltség elegáns biztonsága és impozáns nyugalma. És e disztíngvált fiatalember füle hallatára kialította Márti azt az ocsmány, stupid jasz-köszöntést! Márti nagy hibát vétett, ám esetleg most észbekap, hisz összehasonlíthatja Gyözőt, és ezt a Palit, vagy kicsodát, világosan felismerheti, kicsoda különbség feszül ket-tőjük között. Igazat szólva, mindeddig roppant elégedett. Valóban zseniális indítás volt annak a szerencsétlen virágsokornak megbecsülő elhelyezése, ez eltünteti az elfogultság látszatát is. Elégedetten konstatálja, hogy a légkör hófoka, s a visekedés enyhe feszessége is a terveibe vág. Ezeket a vadócokat félelemmel tölti el a környezet, csendesen ülnek, beszélgetni is alig-alig mernek, egyszóval

kellően megilletődtek a család kiegyensúlyozottan magasztos lakhelyén. Szinte túlságosan csendesek is, gondolja gúnyos szájalommal, s néhány rutinos mondatral — amely egyben saját erkölcsi és szellemi fölényét is hangsúlyozza — pezsegetni kezdi a beszélgetés ülepedő állóvizét.

— Nagyon kedves, hogy nem feledkeztek meg az én Mártikámról.

Gézának tetszik a szmírnás, szép lakás, tetszik az első „komoly vizi” s valami nagyon távoli, platói módon, tetszik a szép asszony is.

— Ó, igazán igyekeztünk tessék elhinni, de hát Márti annyit nyüzsög, hogy lehetetlen elfeledkezni róla.

A lányok nevetgélnek, hisz' értik a mondat suta, simogató hangsúlyát, a mama arcáról azonban nagyon halvány mosoly világlik. Szemszögletéből aiaposan szemügyre veszi ezt a fekete fiút, akiről Zsuzsa mamája — jó barátja — már annyit panaszkodott. Szemügyre veszi, s enyhe nyugtalanság kél szívében. A bemutatkozásnál nem csókolt kezét, hagyján, mostanában egyre kevésbé szokás. Túlságosan fesztelenül mozog, sokkal szabadosabb, mint a többiek. Valami titánoskodást, csakazértist sejt benne, s ez aggodalommal vegyes érzelmeket fakaszt érzelmeiben. Azután meg miféle megjegyzés az, hogy „nyüzsög”? Mártika soha sem kerülhet abba a helyzetbe, hogy „nyüzsögnie” kelljen, s ezt jó lesz a fiatalember szíves tudomására hozni. Az asztal alá pillant, és örömmel látja, hogy az ellenszenves Géza kék szövetrohájához barna cipőt húzott. Géza észreveszi a vizslató pillantást, s akaratlanul a széke alá rántja a lábát. A mama örül első diadalának, és lelkesülten támadásba lendül.

— Hallottam, Győzőke, szép diadalt arattál délelőtt. Mártika — fordult Pali felé — oly lelkesen beszélt erről az ebédnél!

Pali szaporán pislog. Belekapaszkodik a széke, fájdalmasan mosolyog. Márti mamája megszólította, beszélt vele, s ez olyan jó! Ám amit mond, az iszonyatos. Márti árulásra készül?

A kislány, aki mindeddig remélte, hogy a mama valóban csak a régi ismeretség miatt követelte Győző meghívását, megütközve tiltakozik.

— Hát egyszerűen azt mondtam, hogy Győző megnyerte a nyolcszázat, és kész!

Pali kebeléről mászás malomkő hengeredik, egyben megérzi, itt a pillanat, hogy bebizonyítsa, nem győtri beteges féltékenysége, és nem óhajtja „elfalazni” a kislányt.

— Nagyon szép verseny volt, az biztos. Tetszik tudni, Győző nagyon jól helyezkedett, és nagy finist futott. Persze, jobban is hajthatott volna.

— Persze, hogy hajthatott volna, — kontrázik Géza, és heves fejmozdulatai szerteszté zilálják rövid haját — csak hát félt a nagymenőktől. Igen, Győző túlságosan is tekintélytisztelő.

— No, édes istenem — a mama fagyos és gracióz mozdulatot tesz, az a fontos, hogy győzött, igaz, kedves...

— Géza — Zsuzsa látva a csírázó ellenszenvet, ijedten segít — Géza a neve, Olgi néni.

— Szóval, kedves Géza. Nomen est omen. Ugye?

Géza nem is sejtí, hogy az asszony szándékosan feledte el a nevét, ezért jóindulattal válaszol:

— Nem tudom. Nem tudok latinul.

A mama, mivel eszébe sem villan, hogy Géza nem szégyenkezik hiányos latin tudása miatt, újabb nagyszerű győzelmet könyvel el. Sőt, vérszemet kap, s elhatározza, hogy nemcsak a Márti — Pali vonalon támad. Gézáét is szétzúzza, s így szörnyű hipnózisától egy csapásra megszabadítja Zsuzsát is.

— Amit a tekintélyről mondtott az előbb, kedves fiam, megengedi, hogy így szólítsam, azt hiszem, abban sincs igaza. A tekintélytisztelet, higgye el, bölcs dolog. Iránytű. Az ember könnyen, eligazodhat így a világban. De hát maga még túl fiatal, tapasztalatlan. Majd húsz év múltán, ugye?

Géza szeme harcrakészen villan, vidám harciassággal moco-rog a székén, boldog, hogy vitatkozhat, véleményét cserélhet egy okos emberrel, boldog, hogy ellenvéleménye van, s reméli, hogy megnyeri a mama tetszését, főként Paliék miatt. Bizalma egyszerre magasba szökken, titokban korholja előítéleteit, görcsös bizalmatlanságát, mely idejővet emészette Tüzesen ellentmond.

— Nem tudom, könnyebb-e így eligazodni? Tetszik tudni, talán nehezebb is.

En egyáltalán nem hiszem, hogy mindenfajta tekintélyt, csak azért, mert valami-
képpen az lett, egyszerre tisztelni is kell!

Zsuzsa csitító pillantásokat vet Gézára, ő érzi, egész másról van szó! A ma-
ma jeges mosollyal emeli föl az odadobott kesztyűt, s elhatározza, most már kö-
nyörtelen harcba indul lánya boldogságáért! Kitűnő emberismerőnek tartja ma-
gát, s világosan látja, hogy Márti és Zsuzsa semmiben sem hívó, nihilista, nagy-
képű suhancok hálójába került. Végtelenül aggasztó, amit ez a siheder fecseg
a tekintélyről, ám sokkal elviselhetősebb, hogy a tojáshéj még a hátán van,
s íme, itt, övele, a saját lakásában szembehelyezkedik!

Pali félve és bosszúsan figyeli a kezével hadonászó, előrehajló Gézát, ez a
számár állandóan vitatkozik, ellentmond, és mindennek a végére akar járni, de
miért éppen most, miért éppen itt? Márti megérti Pali vészjeleit, s villámgyors
mentőakciót szervez.

— Kérem a dobozt — kiabál közbe és szorgosan nevetgél — gyorsan adjátok
ide. Nekem hoztátok, nem?

— Nem! — kiabál Pali halálraváltan, és most már tudja, hogy baj lehet eb-
ből a bugyi-dologból — nem!

— De igen, — tépdési a zsinórt a hebeburgya Márti, mert valóban bizsergeti
a kíváncsiság —, de igenis nekem!

— Márti — tiltakozik Zsuzsi —, hagyd!

Győző arcán a szent tudatlanság verőfényes mosolya ragyog. Értetlen és cso-
dálkozó képet vág, kezét szétterjeszti.

— De hát valóban neki hoztátok, nem? Ha igen, miért nem adjátok oda?

A mama reménykedik és újfent jóságosan mosolyog. Úgy érzi, most, az aján-
dékozás kedves és megszokott aktusában talán visszakanyarodik ez a döccenő
névnap a régi, szép, verőfényes ünnepek hagyományához.

— Nos, Zsuzsám — kérni parányit felhúzott szemöldökkel —, ha ez a kis
pakosztos így erőszakoskodik?

Zsuzsa a fiúk felé sandít. Győző hátradőli, arca, mint a szikla, oly mozdulat-
lan. Pali csupa hazárdírozó izgalom, mert hátha, hátha; Géza viszont veszélyt
szimatol, csak éppen nem tudja, merről érkezik? A vitrin cizellált ezüstjei jeges
hallgatásba burkolóznak, s a szép gobelin libái figyelve álldogálnak a tóparton.
Márti tépi, bontogatja a csomagot, a selyempapír sutorogva tiltakozik. Amint
leemeli a doboz fedelét, elsikítja magát, barna kis kezét arcára tapasztja, és han-
gosan nevet. A mama megtekinti az ajándékot, s visszatér támaszpontjára. Márti
két ujjá közé csippenti a játékbugyit, melyre Zsuzsa a nyaralás dátumát is ráhí-
mezte, s fölemeli a levegőbe. Mozdulatait végtelen csöndesség kíséri, az inkriminált
nadrágocska szégyenkezve fityeg a levegőben.

— Kedves — mondja a mama, szörnyűséges távolságból fixírozva az otrom-
bán ízléstelen és feltehetően erkölcstelen bandát. — Kié volt az ötlet?

— Tetszik tudni — makog szegény Pali —, azt gondoltuk...

A mama cigarettára gyújt, s a füsttel együtt ennek a normálisan még be-
szélni sem tudó nimandnak szánalmas dadogását is elhessenti. Most már világos,
hogy a veszély nagy. Ez a két, ki tudja honnan szalasztott alak megbolondította
a lányokat, megbolondította a névnapot is, megbolondítaná — ha ő tapodtat is
engedne — valamennyiük életét. Felborítaná és sárbatipornának minden ren-
dezettséget, fegyelmet és formaszépséget, amelyre pedig ő az életét tette, s ame-
lyet úgy védett és ápolgatott ebben az otthonban. Elég volt ebből a komédiából!

— Nem zongoráznátok egyet, kislányok? Tudjátok — emeli fel a hangját —,
tudjátok, hogy mindig így szoktuk, igaz? — A szoba egy csapásra hangversenye-
remmé alakul át. A csillár, amely mindeddig apró mozdulatokkal illette magát,
ijedten vigyázba áll. — Nos, Zsuzsám?

Zsuzsa jobbra-balra forgatja a fejecskéjét, nem óhajt besétálni az egérfogóba.
Különösen Géza előtt nem.

— Ó, tetszik tudni... én nem zongorázom valami fényesen.

— Ej, no. Hisz te oly nagy sikereket arattál — taktikázik a mama, azonos
alap megeremtősével kísérletezik, régi emlékeket idéz föl, s a szövetség összeko-
vácsolásán fáradoz —, emlékszel azokra a régi szép délutánokra?

— Nem szeret zongorázni! — Géza mosolytalan arccal nézi az asszonyt, mert

rajött, mi bosszantotta idejét. Egy pillanatig gyászolva figyelte magát, csak nem féltékeny Győzöre? Holott akkor is az bántotta, hogy Győző és Zsuzsa tudnak valamit ketten és közösen, amit ő nem tud, s ez az asszony itt, éppen ezzel a közös, iszapos tudással taktikázik, ezzel akarja elfordítani Zsuzsát tőle. — Nem szeret, nem is tudott, csak robotolt szegényke ezzel a hangszerrel. Akkor pedig nincs értelme az egésznek. Igaz?

— Nem — csattan föl az agyoningerelt asszony. — Nem igaz! Szerintem ez hozzátartozik egy fiatal leány általános műveltségéhez!

Győző két apró, határozott főbicentéssel jelzi, hogy „de még mennyire”, s Geza, látva a bennfentes ostobaság e szemüveges megtestesülését, kötekedni óhajt.

— Tegyük fel — kezdi, s most már korántsem az összecsapó véleménypengék csattogása gyönyörködteti —, tegyük fel, valaki nem jut zongorához. Tegyük fel, nekem lenne egy hügom, ő tehát sohasem juthatna el...

— Márti!

A kislány szepegeve iszkol a zongorához, s gyors, ideges mozdulatokkal kottárázik a kották között. Görcsösen mered a hangjegyekre, olykor félreüt, szisszen, parirozza a tévedését; és szégyenkezve dolgozik tovább. Győző hátrahanyatlik, s mintegy extázisban mered a gipszstukkós menyezetre.

— Kitűnő — mormogja kellő hangerővel —, a billentése is kitűnő!

A mama felriad, lelkét szégyen és harag dúlja, mert ha egyetlen pillantara is, de megzavarta ennek a barnacipősnek néhány pökhendi mondata. Egyetlen — igaz, csak egyetlen — pillanatig úgy érezte, Márti semmit sem halad, játéka szánalmas klímplírozás csupán. A kitűnő izlésű, képzett Győző azonban megreparálta roppanó önbizalmát, s újfent elhatározza: ha kell, odaláncolja gyermekét a hangszerhez, hisz' azokban a körökben, ahol — remélhetően — él majd, fontos, hogy ily vonatkozásban is jártas legyen!

— A művészi munka — mondja halk, érces hangon — a lélek kimunkálása, elsősorban szorgalom kérdése. Én Mártikámat gyakran alig tudom elzavarni a zongora mellől. Igaz, gyermekeim?

Márti fakó arccal tanulmányozza a billentyűket, hisz' olyan szörnyű, a mama hazudik. E pillanatban vége a megalázó penzumnak, lecsusszan a székről, és földülten menekül az ördögi instrumentum mellől.

— x —

A papa a másik szobában ül és mellényét, hivatalos papírjait össze-vissza hamuzva, Csongort szipákol. Számlákat szignál, kitűnően halad, közérzete pompás. Roppantul szereti, ha csaknem szemlátomást zsugorodik a balkönyöke mellett emelkedő papíroszlop, s ha ugyanilyen mértékben növekszik a jobboldali halom. Ilyenkor megtalálja önmagát és élete mélyebb értelmét, erői megkétszereződnek, tekintete élessé válik, ilyenkor úgy érzi, alkot. Egy rubrikázott papírost fülöncsíp, két, nikotinos ujjával messzire eltart magától, mintegy madáróllyatból tekint rá a zsákmányára lett vadász örömeivel nézegeti. Ereit villamosáram pezsgeti. Itt van hát a bűnös, a hibaobjektum, a kétezer forintos fölösleg kiváltója. Adatait újfent ellenőrzi. Kéjjel hanyatlik hátra, s arra gondol, milyen ujjongással fogadják majd, mekkora csodálattal adóznak majd intuitív nyomozóosztónének, amely beosztottjait legalább háromnapos, vadító, idegölő utánszámolástól óvta meg. Diadal és jogos büszkeség tölti el, produkciójáról szeretné tájékoztatni az „asszonyokat” is, és ha a felesége kevésbé méltányolja is eredményeit, ha mechanikus, komolytalan hivatalmunkának bélyegzi is azt, amit ő hivatásának érez, Márta bizonyára együtt örülne vele. Kettőt szippant, s a füstöt tempósan gomolygatja az asztal felett. Ebben a másodpercben az ajtón agresszív koppantás hallatszik, s pompás közérzete elszáll, mint egy csalóka látomás. Agya, megfosztva a murka narkózisától, hideg tárgyilagossággal sorolja teendőit. Igen, élettársa most adja föl a szendvicseket, neki tehát, pontosan tíz perc múlva, mintegy felbukkanva a családért vívott harc irdatlan közegéből, be kell látogatnia a szobába. Okos, fáradt arccal kell beszélgetnie a fiatalokkal, majd ugyanígy távoznia. Pokolba kívánja az egész circuszt. Egyáltalán — lázadzik gyáva szótlansággal — miért kell bemennie, s ha netán jól érezné magát, miért kell kijönnie ismét?

Avagy miért nem jöhet ki, midőn nejének munkatársai frenetikus narkózisról és bravúros gerinccsapolásra áradoznak? Leverten oltogatja a szutykos szivart, nosztalgikus pillantást vet elárvult számláira, nyakkendőt köt, kabátot ölt és indul befelé.

— x —

Az atya nyugodt léptekkel jó a szoba közepéig, magas, húsos termetét mintegy meggörnyeszti a gondok, bajusza alá tanácstalan mosolyt akaszt és megáll.

— Szívem — emelkedik ragyogó mosollyal a mama —, bemutatom Mártika kis barátait. Győzit ugyebár ismered. Ó... Géza, és itt pedig... nos, ő Mártika pillanatnyi kis partnere.

Pali, a „pillanatnyi kis partner” olyanféle érzésekkel küzd, mint a lovag, akit hűbéri eskű közben rúgtak fenéken. Szóval ő a pillanatnyi kis partner, akit el kell viselni, átvészelni, s amint erre mód nyílik kituszkolni Márti szívéből, s a megzavart familia életéből! Ő, a „pillanatnyi kis partner”. Kezefog és bemutatkozik, szögletes mozdulatai miatt öngyilkos szeretne lenni, s gyűlölettel szemléli Győző bennfentes, elegáns meghajlását.

Mélyeséges csend honol az empir szekreter környékén. Márti szorongva várta apja színrelépését, s keservesen izgatott várakozása miatt sírni, zokogni szeretne. Apa, ha ők hárman, s különösen, ha ketten vannak itthon, hangos, a mellénye szivarhamus, sohasem beszél ostobaságokat, és sohasem ilyen gyomorfájós a hangja.

— Fiatalok — mondja az atya —, igen... Hja, húsz esztendő... — Valamennyien tanácstalanul állnak és bután lesekszenek, mit lehetne erre mondani? A „Pater familiás” fülét is megüti a csend, aggódik, hátha rosszul csinál valamit, és folytatja akcióját. — Amint elnézem ezt a kedves, üde baráti kört, amint elnézem, saját ifjúságomra gondolok. Az volt az igazi... húsz év... igen. — Géza ámulva pillant rá, összeszorítja a száját, nehogy nevetni kezdjen, olyan komikus és oly ostobán kínos az egész. — Emlékszem, egyszer, maturálás utáni nyáron... hej, hagyjuk! — A papa kicsit mosolyog, a lánya egészségére ürit egy kupica diólikórt és búcsúzik. — További kellemes szórakozást és... Engem szólít a kötelesség, sajnos, az élet prózai oldala, melyet önök még nem ismernek... Igen... Hát kedveseim... — E percben hálát ad a teremtőnek, hogy nem feledte el felesége kemény instrukcióit — ja igen! Győző fiam, gratulálok, hallottam, szép izé... produkciódat, hallottam. Nomen est omen, igaz? Hát máskor is lássuk ám, rosszcsont, és édesanyádnak kézcsokom, apádat ölelem, kedves fiam. És feltétlen, de feltétlen gyere máskor is...

Fejbőlintással búcsúzik, a családi béke érdekében reméli, hogy távozásakor Heisenbergre hasonlít, aki elcsigázott fizikummal, ám töretlen erővel tér vissza az élet prózai oldalához.

Ők azonban valamennyien ottmaradnak. Zsuzsa gondosan mérlegeli, vajon Gábor bácsi teljesen szenilis-e. Pali porbasújtottan számlálgatja a szép, aranykeretes képeket, s arra gondol, hogy ettől az embertől várt férfias megértést és támogatást. Géza most már gátlástalanul mulat mindenben, s ezt nem is titkolja túlságosan, düh és diadal feszíti, mert most, ebben a pillanatban szabadult lavi-nanyi rossz érzésétől, most már tudja, nem ő tévedett, nem ő az elavult és ostoba nyikhaj, ezekkel az emberekkel van baj. A mama Gézára mered és riasztó biztonsággal érzi, hogy ennek a kefehájúnak nem imponál a szép lakás, a választékos modor, a fiatalok közé lebegő atya, ez csak áll, mint akinek a lába a parkettbe gyökerezett, áll és röhög, pedig talán parkettet is most látott először.

— Megszomjaztatok, Mártika — mondja rekedten, mert fojtogatja a sírós méreg, és össze kell szednie magát — készíts poharat, kicsim! — Márti a szekreter körül csörömpöl, s egyszerre csöndben csorogni kezd a könnye. A mama visszatér, felbontott sörösuvegeket hoz, s az asztalnál, mint egy kakadu, nevetni kezd.

— Ó, te kis füles! Hát borospohárból itatnád a vendégeiddel a sört?

Pali, akit szügyöndőfött a „pillanatnyi” jelző és Gyöző mennybemenetele, végleg megvadult Márty könnyeitől.

— Tessék csak hagyni. Így is nagyon finom lesz. Emlékeztek a galyai szalonnasütesre? A gyöngyösi verseny után? Az egész csapatnak négy mustáros pohara volt. És milyen jól esett a sör, igaz?

A mama megtorpan, természetét délcegre húzza, tekintetéből Tankréd hitvédő bátorsága villog, a két barbár felé.

— Ott, Galyatetőn mustáropohárból ihatták a sört! Nálunk másképp szokás!

A szobára vészes csönd borul. Márty csörömpölve szedegeti a poharakat, Pali égő füllel hallgat. Géza szánakozva nézi, bár most csaknem gyűlöli gyávasága és tanácsstalansága miatt. Amikor a kislány Gézához ér, a fiú megfogja saját boros poharát, teletölti sörrel és lehajtja. A Rocky Cellar vaskos szegélye ridegen koppan az asztalon. Márty tanácsstalanul áll, azután, hogy tegyen valamit, átvág a szobán és elhúzza a csipkefüggönyt. A tartókarikák csöndes nyikorgással futnak a rézrúdon.

— Maguk — rezdül a mama kietlen hangja — régi barátok, ugye?

— Tetszik tudni — esdekel Gyöző szemüvege — mi tulajdonképpen csak az egyesületben... nemrég...

— Magukat kérdeztem!

Géza senkire sem néz. Ő most nem szólhat, hiszen félelmes azonossággal ismétlődött meg az a régi história, és ő, éppúgy, mint régebben Zsuzsáéknál, ő itt is a lázadás, a rontás és erkölcstelenség démonának szerepébe kényszerült, itt is rásütötték azokat a stigmákat, holott itt is, még tapasztalatlanul, kicsit gyermeke-sen, de ember módra, normálisan viselkedett, s cserébe mindössze ugyanennyit várt. Pali csupán egyetlen pillanatig tévovázik.

— Igen — mondja reménytelenül, de nagyon érthetően — mi régóta barátok vagyunk.

— Igen — a mama leplezetlen oldalpillantást vet az órára és Zsuzsa, mint aki a víz alól menekszik, bukkan fel a székről. Márty gyászosan pillog Palira, mindketten tudják, hogy a közeledés, a békekötés, a meghódolás tétova kísérlete csúfos kudarcot vallott, tudják, hogy ismét itt dörömböl az ajtón a hadi-állapot: a föllentés, a ritka és boldog séták, az itthoni szidások és pofonok kora. Tudják, ám, ha most ijedtek is, alig-alig sajnálják a dolgot.

Gyászmenetkét vonulnak az ajtóhoz. A papa kidugja fáradt, okos fejét a barlangjából, tekintetét böles lemondással hordozza végig az egybegyűlteken.

— Fiaiatok — búcsúzik derűs rezignációval — igen... sajnos... viszontlátásra...

A előszobában tanácsstalan kupacba tömörülnek, Zsuzsa Géza karjába kapaszkodik, szeretné, ha Márty értene ebből a gesztusból valamit. Szeretné megmondani, hogy vannak helyzetek, amikor a szidást és pofont vállalni kell! Elégedetlen, mert Márty túlságosan gyöngének, félénknek és befolyásolhatónak mutatkozott. És az is igaz, hogy Pali helyett Gézának kellett inni a borospohárból.

Az asszony ajkáról sóhaj lebben, homlokon csókolja Zsuzsát, és megsimítja a tévelygő báránka erős, kócos haját. Fellépni, gondolja tragikusan, azonnal közbelépni!

— Szervusz Zsuzsám! Megkérnélek, mondd meg anyukádnak, holnap felkeresem. Igen fontos ügyben.

Zsuzsa derűsen mosolyog Olgi néni foszforeszkáló szemei közé, valósággal dühbegurul az örömtől, tudja, ez az asszony azt szeretné, ha most elsápadna a félelemtől, holott ő azt már régesrég a háta mögé dobta.

— Feltétlen megmondom, Olgi néni. Kezét csókolom.

Az asszony Gyöző felé nyújtja a kezét, aki félreértve a mozdulatot, csókot lehell rá.

— Győzike — mondja a mama —, ha van kis idő, még maradj, jó? Néhány családi dolgot szeretnék...

A Család Öröme és Reménysége hálás hódolattal biccent és egy-kettő elkülönül a paradicsomból kiűzöttek sanyarú népétől.

A mama befelé indul, s egyszerre, mintegy mellékesen, természetesen csak úgy félvállal, visszafordul.

— Ja, igen. Maga — mondja Gézának — számos kérdésben bámulatos ön-állóságról tett tanulságot. Bizonyára emiatt hord sötétkék ruhához barna cipőt, igaz? Ha nem lenne ilyen önálló férfi, tanácsolnám, hogy vegyen fel mást. Így ugyanis izléstelen.

Géza komoly arccal megszemléli a cipőjét, s töpreng, hogyan történhetett, hogy nem is olyan régen szegényében rejtegette a kérdéses lábbelit.

— Köszönjük, Olgi néni — mondja Zsuzsa negédesen, és fittyet hány Géza tiltó szorításának, ezzel az elégtétellel tartozik önmagának — nem vehet más cipőt, nincsen szegénykének. Tessék elképzelni, nincsen másik cipője.

— Igen? Nos, akkor talán kevesebb vita a munkahelyen, kevesebb renitens eszrevétel, több tisztelet, tisztesebb beosztás.

— Ó Géza jól keres. Csak házat építenek, a szülei is, meg a bátyja is, meg ő is. Együtt. És ha kész, akkor odamegy a család, mi pedig majd ott lakunk a mostani lakásunkban. Csokolom, Olgi néni.

Kocognak lefelé a lépcsőn, elől Pali, összegyűrten és megtöppedve. Zsuzsa rápillant, megáll, és visszakiált:

— Márti, gyere velünk, akkora fagyaltot eszünk, idenézz!

Márti toporzékoló, csaknem dühödt kétségbeeséssel kérdi:

— Mama, mehetnek? Menni szeretnék!

— Márti! — Az asszony elfehéredik a dühtől, azután egy pillanat alatt fölébe csendülnek Márti osztályfőnökének óvó szavai, az anya és nagylánya közt keletkező szakadékra gondol, és más stratégiára vált. — Apádtól kéredzkedj!

— Apa! — kiált Márti és integet, hogy várjanak rá — apukám, elmehetek velük?

Az öszülő atya felüti fejét az asztalról, és mivel jól tudja, mit vár tőle hitvese, tagadó válaszra készül. Azután öröklégi ötlete támad és visszakiabál.

— Eredj, Mehetsz. Vacsora nyolckor, megértetted? Nem! $\frac{1}{2}$ 9-kor!

Márti izmos kis teste besüvölt az előszobába, kardigánt kap a vállára, elfut a megkövült Gyöző mellett, leszalad a lépcsőn és kiugrik a porszagú alkonyatba.

